

บทที่ 3

การดำเนินงานวิจัย

การวิจัย เรื่อง การศึกษานิทานพื้นบ้าน ตำบลโกรกกราก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวม และจำแนกประเภทนิทานพื้นบ้านของชาวตำบลโกรกกราก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี วิถีชีวิตที่ปรากฏอยู่ในนิทานพื้นบ้าน และวิเคราะห์บทบาทของนิทานพื้นบ้านที่มีต่อคนในตำบลโกรกกราก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนทั่วไปในตำบลโกรกกราก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการรวบรวมนิทานพื้นบ้านใช้เกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

1. ประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในตำบลโกรกกราก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
2. มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป
3. สามารถเล่านิทานพื้นบ้านได้

กลุ่มตัวอย่างที่ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดมี จำนวน 28 คน เป็นชาย 8 คน และหญิง 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. แบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตำบลโกรกกราก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับรวบรวมนิทานพื้นบ้าน แบ่งเป็น 2 ส่วน

คือ

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับรายละเอียดหรือข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 เป็นแนวคำถามเพื่อการสัมภาษณ์ (Interview Guide) แบบปลายเปิด

3. เครื่องมือช่วยในการบันทึกข้อมูล ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป แบบบันทึกการสังเกต สมุดบันทึกการปฏิบัติงานภาคสนาม เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาภาคสนาม วิธีการรวบรวมข้อมูลที่ใช้เป็นหลัก คือ การสัมภาษณ์และการสังเกต ซึ่งมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาสำรวจข้อมูลความรู้จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านและเกี่ยวกับท้องถิ่นที่เลือกศึกษาจากแหล่งข้อมูล ดังนี้

1.1 หอสมุดมหาวิทยาลัษราชภัฏธนบุรี

1.2 หอสมุดแห่งชาติ

1.3 หอสมุดกลาง จังหวัดสมุทรสาคร

2. สำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตำบล โกรกกราก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร และประชากร เพื่อกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

3. ตรวจสอบข้อมูล และพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4. สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง และบันทึกข้อมูล

5. ถ่ายทอดข้อมูลนิทานจากแถบบันทึกเสียง โดยรักษาสำนวนโวหาร การใช้ภาษา ถ้อยคำ ตลอดจนความคิดเห็นของผู้อ่านนิทาน ตามหลักการของวิชาคติชนวิทยา

6. สังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบไม่มีส่วนร่วมในงานประเพณี และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีปรากฏในนิทาน

7. บันทึกข้อมูล และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล เก็บข้อมูลเพิ่มเติมในกรณีที่พบว่าข้อมูลไม่สมบูรณ์

ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูล

พฤศจิกายน 2553 – เมษายน 2554

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาศึกษาและวิเคราะห์ตามแนวที่กำหนด ดังนี้

1. จัดจำแนกประเภทนิทานพื้นบ้านตามรูปแบบ (Form) โดยใช้แนวการจำแนกประเภทนิทานพื้นบ้านของ กุหลาบ มัลลิกะมาส (2518) เป็นเกณฑ์ ดังนี้

1.1 นิทานปรัมปรา (Fairy tale)

1.2 นิทานท้องถิ่น (Legend)

1.2.1 นิทานประเภทอธิบาย

1.2.2 นิทานเกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ

1.2.3 นิทานเกี่ยวกับสมบัติที่ฝังไว้

1.2.4 นิทานวีรบุรุษ

1.2.5 นิทานคดีสอนใจ

1.2.6 นิทานเกี่ยวกับนักบวช

1.3 เทพนิยาย (Myth)

1.4 นิทานเรื่องสัตว์ (Animal tale)

1.4.1 นิทานประเภทสอนคติธรรม (Fable)

1.4.2 นิทานประเภทเล่าซ้ำหรือเล่าไม่รู้จกจบ (Commulative)

1.5 นิทานตลกขบขัน (jest)

2. วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวที่กำหนดไว้

3. สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

4. นำเสนอผลการวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เรื่อง การศึกษานิทานพื้นบ้าน ตำบลโกรกกราก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยศึกษาเกี่ยวกับ

1.1 ข้อมูลความรู้ในเอกสาร ตำรา ที่เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านและข้อมูลความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน

2. การกำหนดกลุ่มประชากรตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมนิทานพื้นบ้าน เป็นประชาชนทั่วไปใน ตำบล โกรกกราก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีอายุ 40 ปี ขึ้นไป ทั้งเพศหญิง และเพศชายที่สามารถเล่านิทานพื้นบ้านได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 รวบรวมนิทานพื้นบ้านจากชาวตำบลโกรกกราก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1.1 สืบหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพท้องถิ่น และผู้เล่านิทาน

3.1.2 กำหนดกลุ่มประชากรเพื่อเก็บรวบรวมนิทานพื้นบ้าน

3.1.3 บันทึกข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากผู้เล่านิทานด้วยการใช้เครื่องบันทึกเสียง กระจายสำหรับจดบันทึกข้อมูล และถ่ายภาพประกอบ

3.1.4 ถ่ายทอดคำพูดของผู้เล่านิทานจากแถบบันทึกเสียง โดยรักษาสำนวน ไวยากรณ์ การใช้ภาษา ถ้อยคำ ตลอดจนความคิดเห็นของผู้เล่านิทาน ตามหลักการของวิชาคติชนวิทยา

3.2 ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เพื่อประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ โดยเอกสารที่ใช้ประกอบในการศึกษาค้นคว้าได้จากแหล่งข้อมูลดังนี้

3.2.1 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

3.2.2 หอสมุดแห่งชาติ

3.2.3 หอสมุดกลาง จังหวัดสมุทรสาคร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลมาศึกษาและวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 จัดแบ่งประเภทนิทานพื้นบ้านที่รวบรวมได้จากการถ่ายทอดทางมุขปาฐะตามรูปแบบ (Form) ในเชิงคติชนวิทยา

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวที่กำหนดไว้ในขอบเขตของการวิจัย

4.3 สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

4.4 นำเสนอผลการวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านที่รวบรวมได้ในรูปแบบของการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)